

איך לשמור על מעמדה של ישראל כמעצמת גז

יש חשיבות קריטית לכך שישראל תשגיח היטב על ההתפתחויות הפוליטיות באירופה ותקיים יחסים קרובים עם הפוליטיקאים התומכים בצינור הגז עם ישראל

15:31 05.03.2019 מאת: **עמנואל נבון**

מזכר הבנות שחתמה ישראל בנובמבר 2018 עם קפריסין, יוון ואיטליה לבנייתו של צינור הגז הארוך בעולם, כדי לייצא גז טבעי לאיחוד האירופי, הוא מהלך אסטרטגי בעל השלכות מרחיקות לכת — הן עבור ישראל והן בהפיכת מזרח הים התיכון למוקד אנרגיה חשוב. בעוד שבעבר היו לישראל יחסים מתוחים עם יוון, היום שתי המדינות מקיימות אימונים צבאיים משותפים. שינוי זה נובע, בין השאר, מהפיכתה של ישראל ליצואנית של גז טבעי.

בינואר 2018 הוקם פורום הגז של מזרח הים התיכון (EMGF) בין ישראל, מצרים, יוון, קפריסין, איטליה, ירדן והרשות הפלסטינית. זהו צעד משמעותי הממסד את השותפות החדשה בתחום האנרגיה במזרח הים התיכון.

שותפות חדשה זו באגן הים התיכון מקדמת אינטרס גיאופוליטי כפול המשותף לישראל ולאררה"ב: הראשון, להפחית את שליטתה של רוסיה בשוק האנרגיה האירופי, ובנוסף — להציב משקל נגד לגישתה של איראן לאגן הים התיכון דרך סוריה. באמצעות הקישור בין מצרים לישראל דרך הגז הטבעי, פורום הגז של מזרח הים התיכון מחליש את שאיפותיה של איראן באזור.

הקמתו של פורום הגז של מזרח הים התיכון הוא, לפיכך, צעד מבורך עבור ישראל, מכיוון שהוא ממסד את מוקד האנרגיה החדש שכעת כולל את מצרים וירדן ואף את הרשות הפלסטינית. שותפות חדשה זו היא קריטית על מנת להבטיח את מעמדה של ישראל כשחקנית אזורית בתחום האנרגיה. אך עתידה של שותפות זו תלוי גם בהבטחת תמיכה כלכלית של ארה"ב, ובהתגברות על הקולות בבריסל - שברצונם לחסל את כל דלקי המאובנים מתמהיל האנרגיה העתידי של אירופה.

אך למרות ההתפתחויות החיוביות והתמיכה (כולל הכספית) מצד האיחוד האירופי, קיימים לא מעט גורמים המתנגדים לכך בישראל (ובאחרונה אף עלה לכותרות בעקבות התבטאויות פופוליסטיות על רקע הבחירות המתקרבות כי יש "להשאיר את הגז באדמה"), אך גם מחוצה לה.

בראש המתנגדים נמצאת ספרד, שהיא בעלת יכולת ה"גזיפיקציה" מחדש (הימור הגז הנוזלי לגז טבעי) הגדולה באירופה שאינה רואה בעין יפה את עלייתו של מוקד אנרגטי מתחרה במזרח הים התיכון. מלבד האינטרסים של ספרד, קיימים קולות משמעותיים מצד מכוני מחקר אירופיים ובין קובעי המדיניות, שדורשים שהאיחוד האירופי ישקיע אך ורק באנרגיות מתחדשות ולא בגז טבעי - בין השאר, כדי לעמוד ביעדי הסכם פריז מ-2015. ההתנגדות מגיעה גם מגורמים שונים באיטליה, אליה אמור להימתח צינור הגז. ממשלת איטליה הנוכחית היא קואליציה לא טבעית בין מפלגת הליגה (ימין לאומני ופופוליסטי) לבין מפלגת חמשת הכוכבים (תנועה אנטי-ממסדית עם עמדות שמאלניות ברוב הנושאים). הליגה תומכת בהידוק היחסים עם ישראל ובקידום צינור הגז הטבעי ממזרח הים התיכון, בעוד בחמשת הכוכבים מתנגדים הן לבניית הצינור והן לפיתוח היחסים עם ישראל.

לאור זאת, יש חשיבות קריטית לכך שישראל תשגיח היטב על ההתפתחויות הפוליטיות באירופה ותקיים יחסים קרובים עם הפוליטיקאים התומכים בצינור הגז עם ישראל, כמו

גם עם ממשלות אירופיות שקולן והצבעתן ישפיעו על מדיניות האנרגיה של האיחוד האירופי.

ניהול מדיניות גז נבונה מצד ישראל יכולה לסייע לה להשיג את יעדיה הכלכליים והאסטרטגיים הן באזור מזרח הים התיכון והן בקשריה מול האיחוד האירופי.

הכותב הוא חוקר במכון ירושלים לאסטרטגיה ולביטחון (JISS)